

MILJØ-
DIREKTORATET

RAPPORT

M-616 | 2016

Oppsummering av resultater for Skipsverftaksjonen

Landsdekkende aksjon 2016

KOLOFON

Utførende institusjon

Miljødirektoratet

Oppdragstakers prosjektansvarlig

Einar Knutsen

Kontaktperson i Miljødirektoratet

Britt Endre

M-nummer

616

År

2016

Sidetall

11

Miljødirektoratets kontraktnummer

[Kontraksnummer]

Utgiver

Miljødirektoratet

Prosjektet er finansiert av

[Prosjektet er finansiert av]

Forfatter(e)

Britt Endre og Magny Eggestad

Tittel - norsk og engelsk

Oppsummering av resultater for skipsverftaksjonen

Sammendrag - summary

Det ble gjennomført 21 tilsyn på skipsveft som driver med vedlikehold og reparasjon av skip og båter. Aksjonsresultater viser at virksomhetene er litt bedre på å følge miljøregelverket nå enn ved aksjonen i 2014, men det avdekkes fremdeles altfor mange brudd hos verftene. Vårt inntrykk er at det har skjedd mye positivt innen næringen når det gjelder å tilegne seg kunnskap om regelverket og å gjennomføre enkle risikoforebyggende tiltak, men at det har skjedd lite i forhold til å gjennomføre mer kostnadskrevende tiltak for å redusere risiko for utslipp av miljøfarlige stoffer. Det ble avdekket alvorlige brudd hos fem skipsverft innenfor de kontrollerte temaene. Før aksjonen ble veileder til kapittel 29 i forurensingsforskriften rettet mot skipsverft gjort tilgjengelig for bransjen. Denne gir nyttig informasjon til bransjen og skal bidra at aktørene overholder miljøkravene.

4 emneord

Skipsverft, avvirket materiale, avfall , utslipp

4 subject words

[4 subject words]

Forsidefoto

Foto: Fylkesmannen i Møre og Romsdal

Innhold

1. Innledning	3
1.1 Bakgrunnen for aksjonen.....	3
1.2 Mål for aksjonen.....	3
1.3 Tema for aksjonen.....	4
2. Praktisk gjennomføring	5
2.1 Utvelgelse av tilsynsobjekter.....	5
2.2 Gjennomføring av kontrollene	5
2.3 Samarbeid med andre.....	6
3. Oppsummering av funn	6
4. Resultater	6
4.1 Hva ble avdekket	6
4.2 Alvorlige brudd på regelverket	8
5. Vurdering av resultatene	9
6. Oppfølging av aksjonen	9

1. Innledning

1.1 Bakgrunnen for aksjonen

Årets aksjon er en oppfølging av Skipsverftaksjonen 2014 og ble gjennomført av Fylkesmannen i samarbeid med Miljødirektoratet. Aksjonen ble gjennomført i 8 fylker i uke 14 og 15 (4. april - 15. april 2016). Frist for rapportering til Miljødirektoratet var 27. mai 2016.

Fylkesmennene (FM) og Miljødirektoratet har fra 2007 til og med 2016 til sammen gjennomført kontroll av ca. 170 verft/slipper/mekaniske verksteder med slipp. Resultatene viser at virksomhetene fortsatt representerer en betydelig risiko for forurensning av miljøet og at de må bedre sin håndtering av farlig avfall.

Forurensningsmyndighetene kontrollerer om verftene driver på en miljømessig forsvarlig måte og om de gjennomfører nødvendige tiltak for å redusere utslippene. Hensikten med tilsynsaksjonen er også å øke kompetansen i verftene slik at de arbeider på en mer miljøvennlig måte.

Arbeidet med opprydding i forurensede sedimenter viser at verftene har vært og er en betydelig kilde til den forurensningen som finnes i sedimentene i fjordene og havnene langs kysten. Dagens store satsning for opprydding av forurenset sjøbunn er viktig for å få renere fjorder for folk og livet i sjøen, og forsterker viktigheten av å stoppe ny tilførsel av miljøfarlige stoffer til sjøen.

Tilsynsaksjonen var i hovedsak konsentrert om overholdelse av regler i forurensningsloven, avfallsforskriften, internkontrollforskriften og forurensningsforskriften.

Kapittel 29 i forurensningsforskriften regulerer forurensinger fra mekanisk overflatebehandling og vedlikehold av metallkonstruksjoner (inkludert skipsverft), og trådte i kraft 1. januar 2010. Miljødirektoratet har utarbeidet en veileder til regelverket. Veilederen skal hjelpe fylkesmannen å gjennomføre tilsyn og skal kommunisere til bransjen hvilke krav og forventninger myndighetene har til dem.

På bakgrunn av tilsynene som ble gjennomført i 2014 har veilederen blitt oppdatert og publisert og gjort tilgjengelig for bransjen. Det er også laget et faktaark til bransjen med de viktigste punktene fra veilederen.

1.2 Mål for aksjonen

Det ble satt fire hovedmål for aksjonen:

1. Aksjonen skal sjekke om virksomhetene etterlever miljøregelverket
2. Aksjonen skal bidra til å redusere verftenes forurensning av ytre miljø.
3. Aksjonen skal bidra til kompetanseheving for verftsindustrien og forvaltningen av denne bransjen hos fylkesmannen
4. Oppfølging av virksomheter som hadde alvorlige brudd i aksjonen i 2014.

1.3 Tema for aksjonen

Hovedtema for tilsynene var:

1. Utslipp til sjø

Gjennomgang av arbeidsoperasjoner / -prosesser som kan gi utslipp til sjø og hva som gjøres for å hindre forurensende utslipp, med særlig fokus på oppsamling av avvirket materiale.

2. Utslippskontroll

Virksomheten skal gjennomføre målinger og beregning av utslipp (bl.a. prøvetaking av spylevann og partikulært materiale avvirket fra skrogsider). De skal ha iverksatt et måleprogram for kontrollmåling av utslipp til luft, vann og støy innen 1. januar 2011. Dersom virksomheten fortsatt sandblåser er det viktig å kontrollere utslipp til luft.

3. Håndtering av næringsavfall og farlig avfall

Hvordan håndterer virksomheten det farlige avfallet som oppstår? Farlig avfall vil være: brukt blåsesand, avvirket materiale, løsemidler, maling og andre overflatebehandlingsmidler, ulike kjemikalier, div. oljer, batterier, skjærevæsker med mer.

4. Internkontroll

Virksomhetene skal ha vurdert risiko for ytre miljø for sin aktivitet. De skal ha skriftlige rutiner og prosedyrer for arbeidsoperasjoner og prosesser som kan medføre forurensning, og utarbeidet handlingsplaner og gjennomført tiltak for å redusere forurensningsrisiko. Virksomhetene har krav til journalføring av målinger av utslipp til luft, vann og støy, mengde og type oppsamlet materiale og disponeringen av dette, og om perioder der de særskilte støykravene er benyttet.

Aktuelle hendelser som bør inngå i risikoanalysen vil variere fra verft til verft. Det er viktig at det har vært en involvering av ansatte under utarbeidelse av analysen, for å sikre bevisstgjøring og at alle relevante forhold blir vurdert.

Hendelser det kan være aktuelt for denne bransjen å vurdere er for eksempel:

- Utslipp som følge av ekstremvær; regn, vind, store bølger, stormflo inn på slippen etc.
- Utslipp forårsaket av lekkasjer fra hydraulikkør og tanker, lagrede kjemikalier, avfall
- Uhell i forbindelse med kranløft, trucker etc.
- Varmt arbeid i kombinasjon med brennbare kjemikalier/ gass.

5. Lagring og håndtering av kjemikalier

Sjekk om verftet har mye gamle kjemikalierester som er lagret over lengre tid. Vurder om det bør leveres som farlig avfall.

6. Støy

Støyproblemer til omgivelsene fra verft i tettbebygde områder kan være et stort problem. Det er satt støygrenser som skal overholdes i forskriften, eventuelt i krav i tillatelser. De skal ha gjennomført en beregning/måling av støy ved nærmeste nabo innen 1. januar 2011.

Frivillige tema som fylkesmennene eventuelt kan ta opp på tilsynet:

- Marin forurensning fra sjønære lokaliteter
- Avfallsplaner i havner: kontroll om verftene har levert planer som de er forpliktet til i henhold til kapittel 20 i forurensningsforskriften.

2. Praktisk gjennomføring

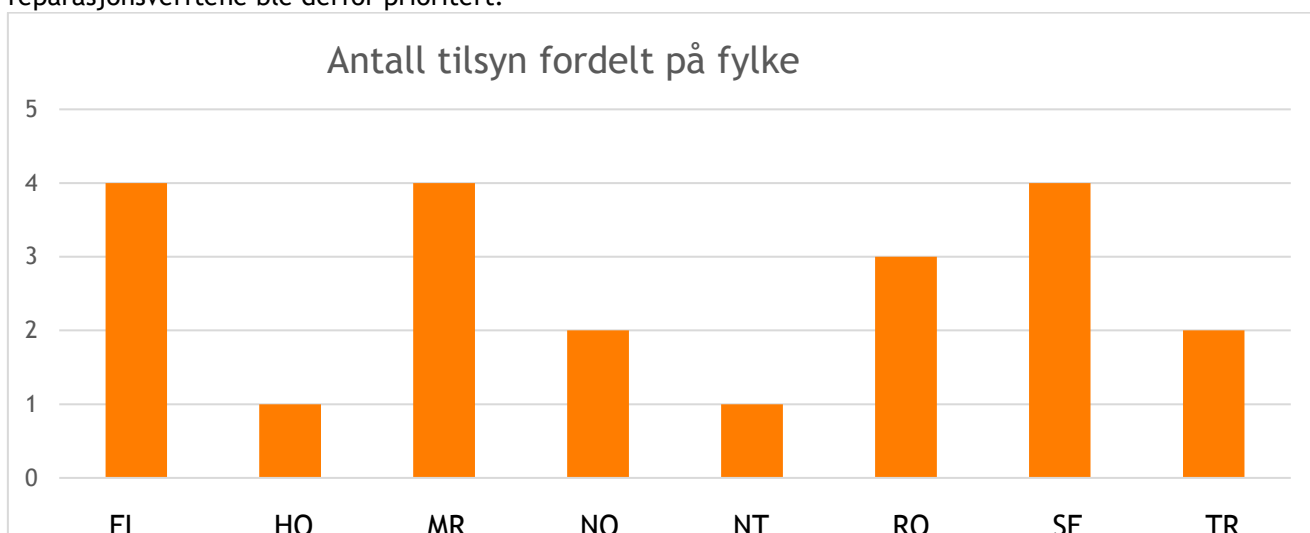
2.1 Utvelgelse av tilsynsobjekter

Bransjen som ble kontrollert omfatter virksomheter som bygger eller driver vedlikehold og reparasjoner av skip.

I aksjonsnotatet ble det signalisert at følgende verft skulle prioriteres for tilsyn:

- verft som driver med vedlikehold og reparasjon skal prioriteres foran de som bygger nye båter
- verft som ikke ble kontrollert i 2014
- verft med alvorlig brudd som ikke er fulgt opp med nye tilsyn
- verft som er prioritert i arbeidet med forurenset sjøbunn, og spesielt de som ligger i tilknytning til de 17 tiltaksområdene

Fylkesmennenes lokalkunnskap og informasjon om verft i egen region var forøvrig et viktig grunnlag for utvelgelse av objekter. Fylkesmennene var bedt om å velge noen store anlegg med tillatelser, mellomstore anlegg, og gjerne virksomheter som ikke har fått tilsyn tidligere. Tilsynsaksjonen i 2014 viste at kunnskapene om miljøregelverket og om miljøkonsekvensene av egen virksomhet var langt lavere hos reparasjonsverftene enn hos nybyggerverftene, og reparasjonsverftene ble derfor prioritert.

2.2 Gjennomføring av kontrollene

Aksjonen ble i hovedsak gjennomført i uke 14 og 15 (4. april - 15. april 2016). Frist for rapportering til Miljødirektoratet var 27. mai 2016.

Tilsynene ble gjennomført som inspeksjoner med varighet inntil en dag. Inspeksjonene skulle i utgangspunktet være uanmeldte, men i flertallet av tilfellene fant fylkesmannen det hensiktsmessig å varsle de kort tid i forkant.

Gebyrsats 2 eller 3 ble benyttet i denne aksjonen ut fra omfang av tilsynet for de som ikke har tillatelse og for de som har tillatelse følger gebyret av forurensningsforskriften.

2.3 Samarbeid med andre

Miljødirektoratet har hatt epost kontakt med Norsk industri i forkant av aksjonen.

3. Oppsummering av funn

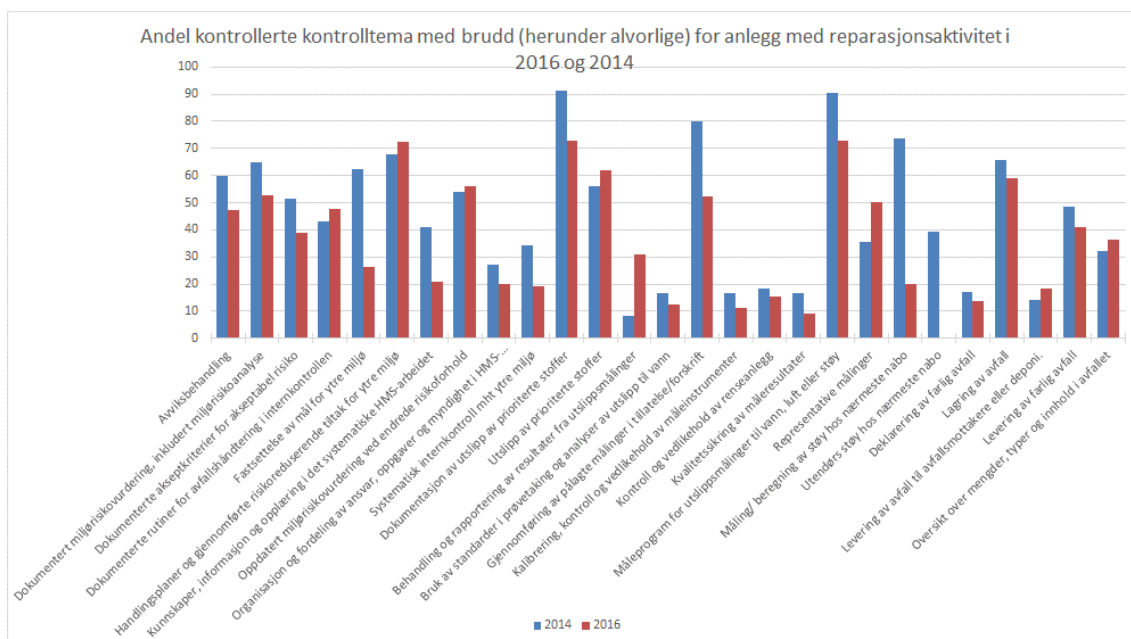
Tilsynsaksjonen i 2016 viser en nedgang i andel brudd på regelverket siden aksjonen i 2014. Nedgangen er i første rekke knyttet til støy. For øvrig er nedgangen i andel brudd primært knyttet til temaer som har med å skaffe seg oversikt over forurensningsrisiko og etablere rutiner og systemer for å minimere risiko for utslipp. Når det kommer til konkrete handlingsplaner og tiltak for å redusere (risiko for) utslipp og sikre en forsvarlig avfallshåndtering gir ikke tilsynsaksjonen grunnlag for å si at det har skjedd større endringer siden forrige tilsynsaksjon.

Vårt inntrykk er at det har skjedd mye positivt innen næringen når det gjelder å tilegne seg kunnskap om regelverket og å gjennomføre enkle risikoforebyggende tiltak, men at det har skjedd lite i forhold til å gjennomføre mer kostnadskrevenne tiltak for å redusere risiko for utslipp av miljøfarlige stoffer. I tillegg til kostnadsspørsmålet kan også usikkerhet knyttet til hvor store utslippene faktisk er, og hva som kreves for å oppfylle gjeldende regelverk komme inn. Det er laget veiledningsmateriale i form av faktaark til bransjen og veiledning til forskriften, men dette ble klart i relativt kort tid før årets tilsynsaksjon startet. Vi regner med at vi vil se en ytterligere nedgang i andel brudd ved neste tilsynsaksjon når bransjen har hatt bedre tid til å sette seg inn i veiledningsmaterialet.

4. Resultater

4.1 Hva ble avdekket

Ved samtlige verft som ble kontrollert ble det avdekket brudd innenfor et eller flere tema. Sammenlignet med aksjonen i 2014 har det samlet sett skjedd en nedgang i andelen kontrollerte tema med brudd, fra ca 40 % i 2014 til ca 32 % i 2016. Utviklingen siden 2014 varierer imidlertid en god del mellom de ulike kontrolltemaene (jf figuren nedenfor).

Kontrolltemaene med *størst andel brudd* i 2016 er:

- dokumentasjon av utslipp av prioriterte stoffer (73 % brudd)
- måleprogram for utslippsmålinger til vann, luft eller støy (73 % brudd)
- handlingsplaner og gjennomførte risikoreduserende tiltak for ytre miljø (73 % brudd).

Også kontrolltemaene "utslipp av prioriterte stoffer" og "lagring av avfall" kommer ut med en relativt høy andel avvik i 2016 (hhv 62 % og 59 % brudd).

På flere områder har det skjedd en tydelig *bedring* i form av en reduksjon i andel brudd siden 2014. Den mest positive utviklingen finner vi innen:

- støy
- gjennomføring av pålagte målinger
- fastsettelse av mål for ytre miljø
- kunnskaper, informasjon og opplæring i HMS-arbeidet
- dokumentasjon av utslipp av prioriterte stoffer
- måleprogram for utslippsmålinger.

På enkelte andre områder igjen indikerer resultatene en stagnasjon eller svak forverring i form av en viss økning i andel brudd. Dette gjelder

- behandling av resultater fra utslippsmålinger
- representative målinger
- utslipp av prioriterte stoffer
- handlingsplaner og gjennomførte risikoreduserende tiltak for ytre miljø

Også på avfallsområdet ser det ut til å være relativt små forskjeller mellom resultatene i 2014 og 2016.

Det kan se ut til at økningen i andel brudd mer er et resultat av en intern forflytning av brudd enn at det har skjedd en reell forverring. Det at flere gjennomfører pålagte målinger gir også

grunnlag for at det i større grad kan påvises brudd knyttet til selve gjennomføringen / oppfølgingen av disse målingene (som "behandling av resultater fra utslippsmålinger" og "representative målinger"). Tilsvarende vil det at det har skjedd en bedring knyttet til dokumentasjon-, måleprogrammer og måling av utslipp også gjøre det mulig å i større grad avdekke at det skjer ureglementerte utslipp av prioriterte stoffer og at det er behov for handlingsplaner og risikoreducerende tiltak. Dette trenger dermed ikke bety at risikoen/utslippene av prioriterte stoffer har økt siden 2014. Det er likevel verd å merke seg at andelen brudd knyttet til utslipp av prioriterte stoffer er så vidt høy som 62 %, ofte fordi verftene ikke har tilfredsstillende oppsamling av avvirket materiale.

De *alvorlige bruddene* er knyttet til internkontroll og utslipp til sjø.

4.2 Alvorlige brudd på regelverket

I aksjonsnotatet er følgende brudd karakterisert som alvorlig:

Utslippskontrollen til vann er ikke tilfredsstillende.

1. Virksomheten har ikke system for å rense eller samle opp avvirket materiale.
2. Virksomheten gjennomfører overflatebehandling av skip i sjøen slik at det fører til forurensning.
  - Overflatebehandling- behandling av metallflater inkludert skraping, spyling maling, forbehandling, sandblåsing
3. Virksomheten benytter ulovlige kjemikalier som begroingshindrende midler (punkt i verifikasjonslista).

Avfallshåndteringen er ikke tilfredsstillende.

1. Oppbevaring av farlig avfall (f.eks. avvirket materiale, brukt blåsesand) slik at det har ført til forurensning eller medfører stor risiko for forurensning.
  - Store mengder farlig avfall som står ute uten tildekking og utsatt for nedbør
  - Lagring av avfallet på flere steder nær sjøen uten sikring
  - Ingen merking, dårlig emballasje, lekkasjer, mye søl
2. Virksomheten har ikke oversikt over mengder og typer farlig avfall.
3. Farlig avfall blir ikke levert til godkjente mottakere, ref. sjekklister i vedlegg 2a.
4. Leveringsplikten er ikke overholdt for flere år og gjelder mange avfallsfraksjoner.

Systemmangler

1. Virksomheten har ikke system for internkontroll med hensyn på ytre miljø.

Resultater:

I aksjonen ble det avdekket alvorlige brudd på regelverket hos 5 skipsverft. Ingen av disse ble kontrollert i 2014 aksjonen, men alle har vært kontrollert tidligere. De alvorlige avvikene er begrunnet med at:

- det mangler et fungerende internkontrollsystem (1 verft)
- avvirket materiale samles ikke opp (3 verft)
- det kan ikke dokumenteres i hvilket omfang de evt. slipper ut prioriterte stoffer (spylevann samles ikke opp).

Tre verft ble satt på særskilt oppfølging og det ble varslet vedtak om tvangsmulkt.

5. Vurdering av resultatene

Det ble satt fire hovedmål for aksjonen:

1. Aksjonen skal sjekke om virksomhetene etterlever miljøregelverket
2. Aksjonen skal bidra til å redusere verftenes forurensning av ytre miljø.
3. Aksjonen skal bidra til kompetanseheving for verftsindustrien og forvaltningen av denne bransjen hos fylkesmannen.
4. Oppfølging av virksomheter som hadde alvorlige brudd i aksjonen i 2014

Resultatene som er presentert i rapporten tilsier at tilsynsaksjonene har en positiv effekt for bransjen som sådan ved at andelen brudd er tydelig redusert fra 2014 til 2016, og særlig på områder knyttet til støy, internkontroll og etablering av måleprogram for utslipp. Vi forventer at fremgangen på disse områdene etterhvert også vil bidra til nedgang i andel avvik knyttet til utslippskontroll og avfallhåndtering, hvor det ikke er noen tydelig fremgang å spore siden 2014. Veiledningsmateriale som ble klart i forkant av tilsynsaksjonen antas å ville dekke mye av kunnskapsbehovet og bidra til en ytterligere nedgang i andel avvik etterhvert som verftene får satt seg inn i veiledningen. Vi forventer også at bransjen arbeider for å finne gode løsninger for å ivareta forskriftskravene.

Verftene det ble avdekket alvorlige brudd i 2014 har hatt særskilt oppfølging.

6. Oppfølging av aksjonen

Områdene med størst andel avvik i årets aksjon, er blant områdene med størst betydning for faktiske utslipp /forurensning fra verftsbransjen. Vi har fått signaler fra aktørene på at det er behov for mer konkret veiledning om hva som er bra nok dokumentasjon på at verftene ikke har utslipp av prioriterte stoffer, og utforming av måleprogrammer/gjennomføring av utslippsmålinger.

Fylkesmannen vil følge opp de kontrollerte verftene for å se at de gjennomfører tiltak for å lukke avvik. De vil gjennom veiledningen som Miljødirektoratet kunne veilede hva som ligger i kravene i forurensningsforskriftens kapittel 29.

Det vil være aktuelt å følge opp denne bransjen med tilsynsaksjoner også fremover.

Miljødirektoratet

Telefon: 03400/73 58 05 00 | Faks: 73 58 05 01

E-post: post@miljodir.no

Nett: www.miljødirektoratet.no

Post: Postboks 5672 Sluppen, 7485 Trondheim

Besøksadresse Trondheim: Brattørkaia 15, 7010 Trondheim

Besøksadresse Oslo: Grensesvingen 7, 0661 Oslo

Miljødirektoratet jobber for et rent og rikt miljø. Våre hovedoppgaver er å redusere klimagassutslipp, forvalte norsk natur og hindre forurensning.

Vi er et statlig forvaltningsorgan underlagt Klima- og miljødepartementet og har mer enn 700 ansatte ved våre to kontorer i Trondheim og Oslo, og ved Statens naturoppsyn (SNO) sine mer enn 60 lokalkontor.

Vi gjennomfører og gir råd om utvikling av klima- og miljøpolitikken. Vi er faglig uavhengig. Det innebærer at vi opptre selvstendig i enkeltsaker vi avgjør, når vi formidler kunnskap eller gir råd. Samtidig er vi underlagt politisk styring. Våre viktigste funksjoner er at vi skaffer og formidler miljøinformasjon, utøver og iverksetter forvaltningsmyndighet, styrer og veileder regionalt og kommunalt nivå, gir faglige råd og deltar i internasjonalt miljøarbeid.